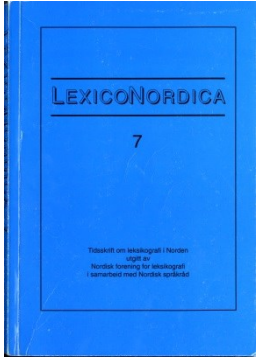

LexicoNordica

Forfatter:	Povl Skårup	
Omtalt værk:	<i>Føroysk orðabók</i> . Tórshavn: Føroya Fróðskaparfelag, 1998.	
Kilde:	LexicoNordica 7, 2000, s. 297-298	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Povl Skårup

Føroysk orðabók. Ritstjórn: Jóhan Hendrik W. Poulsen, Marjun Simonsen, Jógvan í Lon Jacobsen, Anfinnur Johansen, Zakaris Svabo Hansen. Tórshavn (Føroya Fróðskaparfelag) 1998. Foreligger i 3 udgaver: i ét bind (paperback), i to bind (indbundne) og på cd-rom. Oplysninger på internettet: www.sleipnir.fo/ordabok.

Føroysk orðabók er den færøske leksikografis foreløbige højdepunkt. Det er den første ensprogede ordbog, altså med ordforklaringer på færøsk. Det er den mest righoldige ordbog til dato. Og så er den godt lavet.

Inden den kom, var den vigtigste ordbog med færøske opslagsord *Føroysk-donsk orðabók* af M.A. Jacobsen og Chr. Matras, 2. udg. 1961, med et *Eykabind* af J.H.W. Poulsen, 1974. Som titlen siger, er det en tosproget ordbog. De to bind har ca. 45.000 opslagsord tilsammen; den nye *Føroysk orðabók* har ca. 65.600 opslagsord, altså næsten en halv gang flere.

For at se hvor dækkende denne ordmængde er, har jeg læst tidskriftet *Varðin*, bind 65, 1998, og slået mange ord op i den nye ordbog. De allerfleste stod der, med fuldt tilfredsstillende forklaringer. Der manglede dog overraskende mange; de nævnes ikke alle i det følgende. De fleste af dem der manglede, falder i to kategorier, som en manuelt arbejdende færøsk ordspejder netop ikke vil holde særligt udkig efter, og som derfor måske ikke er så godt repræsenteret i redaktionens seddelsamling.

Den ene kategori er internationale ord. Sådanne er der optaget mange af i *Føroysk orðabók* (i modsætning til *Føroysk-donsk orðabók*), men ikke f.eks. *garantera* (*Varðin* s. 9), *organistur* (s. 10), *monotonur* (s. 12), *pistón* (s. 16), *symbol* (s. 112), *monopol* (s. 112), *elefantur* (s. 168), *moralistur* (s. 215, også *moralur* mangler). De og andre kan måske komme med i næste udgave.

Den anden større kategori af ord jeg fandt i *Varðin* men ikke i *Føroysk orðabók*, er sammensætninger. Redaktionen har taget mange med, men ikke f.eks. *sosialhjálp* (*Varðin* s. 14), *primusbrennari* (s. 16), *blikkdunkur* (s. 36), *streymrák* (s. 96), *fleygadagur* (s. 99), *landbúnaðarteknikur* (s. 115), *sjóslag* (s. 117), *amatørsjónleikur* (s. 214, også *amatørur* mangler). Jeg ved ikke om redaktionen har fravalgt disse sammensætninger eller blot tilfældigvis ikke haft dem i sit materiale.

I udtaleangivelserne medtages kun det allernødvendigste, endnu mindre end i 2. udg. af *Føroysk-donsk orðabók* (derimod havde 1. udg., 1928, lydskrift ved alle opslagsordene). Det forudsættes at brugeren

kender reglerne der tillader at slutte fra retskrivning til udtale, regler som ordbogen ikke giver. Ved nogle ord er oplysningerne næppe tilstrækkelige. Ved *abbati* 'abbed' står der slet ingen udtaleangivelse, og det siges således ikke at anden stavelse har bitryk og diftong.

De morfologiske oplysninger er derimod tilstrækkelige (man kan dog stadig undres over det empiriske grundlag for genitivformerne). Definitionerne og synonymerne er udmærkede og støttes og suppleres af velvalgte eksempler.

Nogle af ordene ledsages af meget instruktive tegninger, som Bárur Jákupsson har lavet. Ofte giver en tegning flere ord end blot det ene den står ved i teksten, ligesom i billedordbøger. F.eks. er der under *skógvur* en tegning af en sko, med udpegning af *trantur/trónur* ('skosnude'), *sóli* ('sål'), *rist* ('vríst'), *tunga* ('pløs'), osv. Desværre er der ikke i artiklerne om disse ord en henvisning til tegningen.

Ved en del ord angives fagområde, stilværdi eller lignende, med forkortelser som *alisfr.* (alisfrøi 'fysik'), *átr.* (átrúnaur 'religion'), *barn.* (barnamál 'børnesprog'), osv. Det er meget nyttigt.

En af disse forkortelser er dog vildledende. Det er *tlm.*, der står for *tala* mál 'talt sprog'. Man kunne tro at den stod ved alle de ord der bruges i talt sprog; men også de fleste af de ord som ikke har den angivelse, bruges i talt sprog lige så vel som i skrevet sprog. Man kunne så tro at den stod ved de ord der kun bruges i talt sprog, ikke tillige i skrevet; men også i skrevet sprog finder man ofte ord der har angivelsen (nogle af dem findes endda utvivlsomt hyppigere end nogle af dem der ikke har angivelsen); således har jeg i det nævnte bind af Varin noteret følgende ord der står i ordbogen med angivelsen *tlm.*: *ivrigur* (s. 34), *man* (pron., s. 35), *blíva* (ofte), *bestilla* (s. 36 og 160), *beding* (s. 87), *forelska*ur (*n. forelska*ur, s. 111, står ikke i ordbogen), *avleggur* (s. 217). I forordet modificeres forkortelsens betydning da også, idet det siges at den sættes ved ord der har rod i udenlandsk, og at de fleste af dem har en sådan stilværdi at det ikke kan tilrådes at bruge dem i soigneret sprog. Det er meget rosværdigt at ordbogen overhovedet har taget sådanne ord med (og ikke fortiet dem som *Føroysk-donsk orabók*, der af de nævnte kun medtager *blíva*). Det er også i orden at redaktionen fraråder at bruge dem (interessant nok siger den intet tilsvarende om de internationale ord). Det er mindre i orden at den forklæder sit præskriptive udsagn som et deskriptivt.

De anførte indvendinger skal ikke hindre den konklusion, at det er en fortræffelig ordbog vi har fået i hænde af Jóhan Hendrik W. Poulsen og hans redaktionsgruppe ved Fróskaparsetur Føroya.